

Barraca del forn de calç

Castellbell i el Vilar

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Solell del turó del Marquès
Alçada: 213

Coordenades:

Latitud: 41.64011
Longitud: 1.85249
UTM Est (X): 404432
UTM Nord (Y): 4610455

Classificació

Número de fitxa: 08053 - 508
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia: Edifici
Estil / època: Modern Contemporani Popular
Segle: XVIII-XX
Estat de conservació: Bo
Notes de conservació: Malgrat la barraca conserva la coberta, la vegetació, especialment l'arítjol, la mata i la bardissa l'estan engolint.
Protecció: Legal
Observacions protecció: BCIL -Pla d'Ordenació Urbanística Municipal (2015)
Accés: Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat: Privada
Titular: 08052A001001200000OU
Autoria de la fitxa: Jordi Montlló i Laura Bosch
Data de registre de la fitxa: dv., 14/04/2017 - 02:00

Descripció

Barraca situada al solell del turó del Marquès. S'hi accedeix des del camí forestal que baixa del Pinsà, resseguint el torrent dels Abadals. En arribar a un replà que fa el camí abans d'agafar un revolt molt tancat, cal enfilar-se a mà esquerra per un corriol que travessa d'un costat a l'altre del turó fins a la via Ferrada. La barraca està situada a dos metres, a mà esquerra del corriol, envoltada d'aríjol i bardisses. És de planta circular, rabassuda, d'1,80 metres de diàmetre aproximat. Està integrada en el marge, aprofitant els grans blocs de pedra calcària resultat dels despreniments naturals de la cinglera que hi ha al capdamunt. Al darrera mateix hi ha un forn de calç del tipus discontinu o intermitent, i sembla més una barraca realitzada pels calciners per endreçar-hi les eines, que no pas per vinyataires. A la dreta, el mur està fet amb un bloc de pedra calcària de grans dimensions més o menys pla, a partir del qual s'alça la volta de la coberta. A mà esquerra la corona de pedra s'adapta als rocs caiguts, quedant totalment integrada en el paisatge. Els rocs emprats en la construcció són irregulars, sense desbastar, i els més regulars s'han emprat en la construcció del brancal esquerra. Entre mig hi ha una gran quantitat de pedruscall, en forma de falques que s'han introduït a cops de mall o maceta per evitar que els blocs més grossos es moguin. La porta està orientada al sud-est amb una doble llinda força irregulars. L'entrada mesura 0,90 metres d'alçada per una amplada màxima de 0,57 metres. Els murs realitzats amb pedra tenen un gruix de 0,45 metres. La coberta és de volta per aproximació de filades. Ha perdut el voladís característic que impedeix les filtracions d'aigua cap a l'interior dels murs, en cas de pluja, i el recobriment característic de terra. No té espitlleres ni tinells. Al darrera mateix de la barraca hi ha les restes d'un forn de calç. Seria interessant mantenir aquest indret net de vegetació ja que les dues construccions semblen estar relacionades amb el treball de la producció de calç al territori.

Observacions:

Barraca inventariada per l'Observatori del Paisatge de Catalunya dins el projecte Wikipedra amb el codi 7416.

Història

La tècnica de la pedra seca es caracteritza per l'ús de la pedra sense treballar i sense cap material d'unió. Les irregularitats de les lloses es corregeixen amb pedruscall. La pedra només es treballa quan ha de tenir una tasca específica, com llindes o escaires. A Castellbell i el Vilar aquesta tècnica s'utilitza en les barraques de vinya, en les parets de marge per aterassar el terreny i també en alguns ponts per facilitar el pas dels torrents. Es tracta d'una tècnica amb uns orígens molt remots però que la seva expansió es vincula amb el creixement de la viticultura durant la segona meitat del segle XIX (SOLER i PERARNAU:1985). No hi ha testimonis, ni documentació que puguin aportar una cronologia més antiga. Els condicionants que afavoreixen l'aparició de les barraques són: un increment de l'àrea cultivable que provoca la construcció de parets de pedra seca per formar feixes; una atenció més continuada que reclama el conreu de la vinya, creant la necessitat d'aixopluc i magatzem d'eines del pagès que restarà més temps lligat al camp; i, finalment, la presència al Bages, d'un estrat rocós molt pròxim a la superfície. La situació geogràfica d'aquestes barraques ve condicionada per la necessitat d'aprofitament de l'espai conreat. Podem trobar, per tant, barraques construïdes entre dues feixes de diferent nivell, sempre i quan siguin del mateix propietari. També podem trobar barraques enmig del camp, però es deu al mateix condicionant, ja que segurament es tracta d'una franja del camp rocosa o de difícil utilització pel conreu. Finalment, també podem trobar les barraques en un racó del camp, on s'amuntegaven les pedres extretes de llaurar, o fora del camp semi excavades en un marge. Segons la tipologia de la seva construcció, poden ser de planta circular o quadrangular i poden ser construccions isolades o estar adossades en un marge o altra construcció. La volta de les de planta circular es fa per aproximació de fileres. En canvi, les de planta quadrangular poden tenir la volta per aproximació de fileres o en base a un sistema piramidal. Pel que fa al tema dels constructors, es pot parlar de tres teories: l'existència de quadrilles de "barracaires" itinerants, els "sardans", o el propi

pagès. L'existència del sardans s'ha recollit en el treball de Soler i Perarnau (1985) gràcies a un informant que situa aquests personatges a finals del segle XIX. Es tracta d'homes procedents de la Cerdanya, segurament la part alta de la Cerdanya, que oferien els seus serveis per a la construccions de pedra seca, com activitat complementària en èpoques climatològicament adverses en el seu lloc de residència.

Bibliografia

MARTÍN i VILASECA, Fèlix i PREIXENS i LLEVADOT, Josep (2005). Les construccions de pedra seca. Inventari de cabanes de volta, balmes murades i aljubs a les terres de Lleida. Pagès editors. Lleida.

QUERALT BOLDÚ, Ramon (2008). Les cabanes de volta de les Borges Blanques. Paisatges, fets i gent. Cossetània edicions. Valls.

RIPOLL, Ramon, coord. (2010). La pedra seca. Evolució, arquitectura i restauració. Col·lecció Arquitectura tradicional, vol. 3. Edicions Brau. Figueres.

SOLER i BONET, Josep M. i PERARNAU i LLORENS, Jaume (1985). "Les barraques de vinya al terme municipal d'Artés (Pla de Bages)"; dins Dovella, núm. 17. Manresa, pàgs. 37-43.

SOLER i BONET, Josep M.(1987). "Barraques i tines, construccions per a la vinya"; dins Dovella, núm. 24. Manresa.

SOLER i BONET, Josep M.(1988). "La tècnica de la pedra seca. La construcció popular"; dins Dovella, núm. 29. Manresa, pàgs. 47-52.

SOLER i BONET, Josep Maria (2000). "La construcció en pedra seca, arquitectura, patrimoni i tradició"; dins Dovella, núm. 70. Manresa, pàgs. 9-11.

VALLS i PUEYO, Joan (2002). Les construccions de pedra seca al terme de Castellbell i el Vilar; dins Dovella, núm. 78. Manresa, pàgs. 56 - 59.

